



**"AZÉRT A VIZ AZ ÚR"
/Polyanetes tendenciák/
Dialóglista**

16. szám
16. aug. / 1. lek.
elérte

Annak idején egy rettenetes nagy rossz idő jött. De azt így hívják el, hogy es nemcsak mende-monda beszéd, hanem nyári időszakba volt, hiába sütött a nap, csak elfeketedett az ég, mert olyan fergeteggel jött az a hét állat, amelyik leütötte egyik a másikat, mintha éjjel lett volna, délután, úgy 2-3 óra tájba besötétedett az ég és olyan eső esett vele együtt, hogy elöntött mindent. Akkor leesett az az egyik sárkány. Itt a pillanatra jött a vadász, hogy hát meglővi. Itthon volt, hogyelmes asszonyok hívták, akit mondanak, hogy es a nagy uraság itt vót, és azt mondta, meg ne löjje az ő birtokán mert azt mondja, annak rossz végnete lenne. Hát ugye ment a vadász, hogyhát főbe lövi mert egy rettenetes csupasz egy állatvót, mi nem láttuk, csak az elődeink így ahogy mondták. Na, attól kezdve azt Sárkánykert lett mindörökké. És akkor az állat pediglen megindult, csiszani, és ahogy ment ott keresztül, Csengődnél jön a Gögő, annak kísérték, mentek utána, a Gögőben nagy víz volt, mert ugye víz volt itt akkor minden fele, tehát olyan eső esett, szinte fellegszakadás volt, hogy így eselgett, azt teljesen mintha hiszn az ember a pocolyába valakit olyan utat hagyott, belement a Gögőbe, a Gögőből belement a Szamosba, a Szamosból a Tiszába, és úgy ment végig le a Dunára, kísérték azt annak idején míg belement a Fekete-tengerbe.

Ne, ne, eriggy, ne hagydd telke! ne kurta ne, Csöpi ne!
Kik laknak mégzekbe a házakba? Az Almás Jóska bácsi lakott, az Üreg Almás Jóska bácsi.
Azt hova került? Csengerbe. ~~Amikor Csengerbe?~~ és emitt? a Varga Anti lakott ebbe. És mellette? Mellette Ferency Miklós? Azok? Azok is, azok Gyicsgyházára kerültek. Itt volt a posta. Ez a sarkház? Ez posta. Ünilló telefontal? Ferenc. A telefont azt most vitték el, másfél hónapja. Az vót a bót, az ott a kocma vót. Nem a szövetkezet vót, az valamikor egy uré vót. Kif? A Szomszaj "ajosé. Államtikárhelyettes vót. Itt meg Ambrus lakik nem? Itt Lajos lakik. Ja, Tarnási "ajosé, egyedül van már erre. Hát az a kis kuria? Hát az a Tsz. iroda vót. Misküllönben még a Rudelfé vót az valamikor. És emerről ezek a házak itten is van kettő. Hát az a Mervei "ani bácsi,

ez, hogy mondjam magának? El még? Érdem lakik. Érdem, Érdem Érdem.
Érdem? És ez itt mellette? Ez is teljesen ép szinte? Nem? Az a
Sándor bácsi volt, a testvérjéé. Ne te gyere ide ne, ne, ne, ne, gyere
re ugrj ki, gyere bujj ki, ne, ne. Ugy teli ment ezzel a kurva
bejterjással, hogy ez már nem jön ki b eléle. Már nem jön ez most
ki? Hát, ezt nem eszi meg a gyepjusziré. Ezt is úgy kontették le,
itt volt az óvoda. Óvoda? Hát persze. Mikor most? Most a tavasszal.
Idén t... És ki? Hát a tanács? Tanács? Tanács? Hova? Hát Csengerbe.
Abbul építettek ott valamit. Tanács vállalatnak valami irodát. Igen?
Ebből a konténeranyagból? Igen. Ebből építették. Az a fehér épület ott
micsoda? Tejesarnok ott. Tejesarnok. Működik most is? Persze műkö-
dik. Hogyan? Hennyi tej jön össze? Hát nem tudom. 200 liter naponta.
Naponta összejön? Hát nem tudom pontosan na. Itt mi volt? Itt volt a
kulturház. Kulturház? Kulturháza. Az meddig működött? Ott meg ott
Dani bátyám. Hát 46-tól egészen a végig. A végig, amig nem jött a víz.
Addig mindig működött.

1973 november Utódike. Hazai hírek tudósítások. A Szekesfeherváron 360
millió forintos költséggel elkészült a nagygát, mely a jövőben biz-
tonságot nyújt a tájnak. A gát egy júvendőbeli területet zár körül,
amelyben ma még öt falu található. Nagygát, Komlódtótfalu, Garlóc, és
Nagyhódos és Kishódos. A falvak 341 házában lakó 1352 embernek folyamatosan
el kell majd költöznie. A gátgyűrűbe zárt településeket nem fejlesztik
tovább, építési tilalmat rendeltek el.

Keresd, keresd, keresd! Öppé, Vigyáms Gyuszi, Hozza? Hozd ide Zsini, Hozzad,
Hozzad, hozzad, Nem tudja megfogni, mert élé. Élé, Hozza, hozza, hozza,
hozzad Zsini? Utasod les? Leulni, leulni jól van, jól van, jól van, jól
van. Hideg van? Budapestről jötték? Tudnillik államhatár közelében
végzett mindenfajta vizsgálatot, vagy esetleg ilyen műemlékek eleme-
zését, vagy nem tudom filmzéséhez, határmegkötésről engedélyt kell
kérni. Azt úgy tudták, hogy ezt csak Sopronnál kell. Nem itt is.
A határok között nincs különbség. Olyan közel van? És olyan? Hát itt
van az. tessék. Közönség szöveg. Folytatódik a munka. Itt van a határ,
itt látszik a román határ, itt van a gát és itt látszik, hogy a határ
és a gát közé került Nagygát és annak szöveg esetén ezt a részt fogják el-

draasztani, és itt van Komlódtótfalu, a másik kitelepítendő falu, amit ki fognak telepíteni. És itt látszik hogy miért. Várható, hogy itt ezt elűnti víz. Na, hát a templom akkor, a hajója ez mult- századi torony. Itt azt írja ez a dokumentáció, hogy az elmult é- vekben kitelepített Nagygőc kúnság központjában helyeskedik el ez a templom. És nem helyes. És itt vót, de igen. És vót a köz- pont. Na jó, de azt mondja, a kitelepített Nagygőc. Hát ki van ez telepítve? Hát ki van telepítve, az árvisnál kitelepítették. Hivatalosan? Hivatalosan lett kitelepítve, mert nem adtak neki- nek engedélyt, már visszadpítésre. De akinek például megvót a há- za, az maradt. Visszont akkor akinek megmaradt a házuk, ezek saját elhatározásukból igénybe vehették az építést, ilyen külsőnt. Adtak 150ezer forint kamatmentes hitelt, meg... Innen tetszik her- deni a vizet? És ez k ivóvíz. Na régebb is itt vót. Régebb is azt is becsúlgatják, hogy még ezt is elviszik. Igen? De hát ugyi valami valami nehézen azért mégis rá... Ahonnt el is vitték, mert vót 2 katon, én a katon... el is vitték. És hova vitték? Hát ki tudja, hogy hova vitték. Hát be ment a feleségem a tanácsnál azt nem tud róla senki sem, hogy ki vitte el. Nekünk azért nagy a távolság. Akkor pedig a tanács autója vót érte. Senki nem tud róla, hogy ki vitte el, ez az igazság. Mit mondjak, ki vitte hát. Miker az árvis jött, akkor elő volt készítve a kálócának való, minden hozzáké- szülve, csak még ugyi nem jött meg az ünnepe szombatja, ez áldosó csütörtök vót és akkor reggelre jött meg nekünk a víz. Betelefonál- tunk, hogyitt van rajtunk a víz és akkor Csengerből kiszóltak, hogy ne sávarjuk, mert a Szamos megapadt, az lehetetlen. Hiss itt vót rajtunk a víz. Ne sávarjuk őket, mert a Szamos megcsúskent, Ferenc hogy megcsúskent, mert arról nem ment, arról jött. Szükségem A tanács nem szólt? A tanácsastán csak nem hagyták jóvá, hanem megint csak sáklatták őket, akkor azt jöttök ki. Igen, mert felmentek a toronyba és már látszott, hogy ragyog a vízkőrül.

16 mm 1. l. k. vége

16 mm 2. l. k. eleje

Tessék parancsolni, itt vannak a tervek. Jó napot kívánok. Áldás békességet. Jó napot kívánok, Áldás békességet. Jó napot kívánok tiasteletos ur. Na hát itt vannak ezek a... És is had üdvözljen.

Áldás békeség. Na itt elhörtük, amikor itt voltunk a tavasszal és akkor felmértük és es lett végül is a terv. Megcsinálták a geodéziai és most csinálják a talajmechanikai vizsgálatokat. Nálam nem vótak, itt kinn vótak, a geodéziát azt megcsinálták. Itt, Magát nem keresték föl? Nem keresték. Hát magának mi az utolsó információja, mi lesz ezzel a templommal? Két szempontot vetettek föl. Az egyik az, hogy beviszik Nyiregyházára a skanszbe Sóstóra, másik az, hogy itt. Hogy ezétszedik és beviszik? Igen. Maguk mit szóltak ehhez? Nem tudunk szóhoz se jutni. Egyszerűen annyi pénzünk nem volt, hogy a villámhárító ohmikus ellenállását lemérjük. Vagy, vagy annyi pénze nincs ennek az egyháznak, hogy a mindenkori biztosítási díjat fizesse. Azt nem tudom, hogy mi lett volna akkor, hogyha itt belecsap avillám? Vagy tüzeset. És ha most belecsap? Akkor nincs semmi. Hát állítólag a műemlék, illetőleg a gyűjtemény tanács kezelésében van és hát..... a döntés az úvó. Villámhárító az nincs rajta. A Felügyelőség az azt tudja csinálni, hogy megóvja a templomot, állagmegóvást csinál. Igen. De hogy tovább... Nézze a csengersímai reformátusgyház nem igen tudja ennek a terheit, sok milliós terheit viselni. Tudtom nélkül harangozások mennek, ugye. Miért harangoznak? Nem tudom. Ennekem, mint lelki pásztornak felügyelőnek nem jelentették be soha, hogy mikor mit csinálnak, hogy föltörnek. Ebbe az évbe készülnek el, 79-ben elkészülnek az összes felmérések. De csak a gátra vonatkozik ez a terv, vagy pedig a tetőzetre? Tetőszerkezetre is? Nem ez, ez. Itt vannak a tervek a tervrajzok a templom helyreállítására. Ezt az építész, Erdei Ferenc elkészítette, úgyhogy csinálják továbbra is az összes terveket és úgy néz ki, hogy 78-ban lehet egy állagmegóvást csinálnak, tetőszerkezetet, egyáltalán... karba lehetne tartani... és... egyáltalán... és k nem kapunk egy embert arra, hogy esetet ugye lezárja, meg mit tudom én mi, szóval szomorú dolog az egyház részéről, hogy ennyire elhanyagolja. Mert az az itteni dolog volt... van... minden további nélkül... a harmóniával is lehetett volna valamit csinálni, ha már így volt valahová egy olyan helyre elhelyezni, hogy az ne menjen tönre... működőképesen hagyták itt. Jó napot kívánok!

... a sajátjuk maradt. Nem hoztál egy kis pálinkát abba a táskába? Hát nem, nem vót. És mik itten a tervek?.. Nincsenek terveink. A harangokkal mi lesz? Jelentettük az esperesi hivatalnak, annak is van

biztosítás. A harnagnak? mennyi? 80-100 Ft havonta. És akkor az itt marad? Nem tudjuk, az esperesi és püspöki döntés. És ők mit akarnak dönteni? Nem döntöttek még. De volt valami olyasmiről szó, hogy esetleg átvisszák 8 mára, nem. Olyan nincs, erre rá van írva, hogy a negygyői református egyház tulajdona. Igen, de akkor gondozni is kell valakom a felelősségetbérte... mindért vállalom a felelősséget.

Én szerintem annyi jövedelme mindég volt az egyháznak, hogy ezt nem rendbe lehetett volna tartani... rendbe is vót, csak azóta, úgy nézett ki tetszik tudni, hogy eztet direkt valaki csinálta, hogyhát menjen tünkre fele itt minden, direkt eztet valaki csinálta. És mit gondolnak mi lesz ennek a templomnak a sorsa, hogyha helyreállítják? Mit gondolnak mégis? A saját sorsukról sem tudnak nyilatkozni... nemhogy még a templom sorsáról... 60-70 évezek, el tetszik gondolni, máma megvagyunk, holnap ki tudja... Helyreállítsa a műemléki, de úgy se lesz aki belejárjon, igen hát már járjon, .. eddig se vót, ezután meg mégigyse lesz... Ezen a részen a románkori stílusjegyek láthatók, ez itt barokk?.. nem ez itt gótikus, de az egész templomot 1696-ban átépítették, barokkizálták. Az eredeti stílusjegyeket összerombolták... nem rombolták össze, csak rávakoltak itten.

Es a két lőrészerű ablak, ami itt lázik, az az eredeti románkori, volt még egy harmadik is, amit átvágtak, kétszerre lett építve, a hátulja külön... Na most az eredeti részhez mikor jött hozzá ez az első rész? A XV. század végén a XVI. század elején, a reformáció után? .. nem a reformáció előtt... ez onnan derül ki, arról a kaptatóriumról, tehát ezt református templomba nem tesznek, csak katolikusba, de itt a stílusjegyek műemlék azt tessék... ez egy régi dolog, nem egy új építmény... ezt meg kell tartani, meg óvni, aki ehhez hozzájárul, azt megölni, azt vegye tudomásul. Az új kornak az jussom eszébe, kérem itt vót és megvót... Mikor járt ebbe az épületbe? Régóta... hát hallja, hogy mondjam ezt magának meg, nekem ebbe semmi keresni valóm nem vót. Az árvis után az vót, hogy vissza lehet települni, én emlékszem rá, hogy majdnem parcellázták a rétet... így kiabálták a templom előtt, géciak ne es ggedjeteik el vissza lesztek telepítve... de hát ki, hogy mikor azt nem tudjuk...micsa is kikelt magából tanácselnök volt, átmeneteli dolog vót az akkor, kikelt magából a szerencsétlen ember, nem és nem és nem és nem megünk!!! Azt mondja én henne voltam én is párt ember vótam, és most hogy fejezzem ki magam?... tiszteletes úr?

Csak finoman... finoman? jártunk rosszul is ugyi...na lássa, azt mondta, volt nekünk egy csicstitkárunk Csengerből, mi titkárunk egy sejt se szab-
lahtott, Mind a kettő a nép ellensége volt, a tanácselnök meg egy másik
három-négy személy. Ez tette tünkre a falut. Azt mondta a nép, hogy sehova
sehova ittmaradunk. Mondjuk meg az igazat... A lányom ott volt a tanszénál
azt mondta, apa, azt mondja, hiába beszéltek itt jobbról-balról, ittán
azt mondta alattomosan Gál Jani meg a többi oda vót irakosav... Itt vót
a tiszteletes úr apósa, így mondvá az kikelt magából és azt mondta, hogy nem
és nem. Sajnos behitták utat astán fölfutották. Na, Ez az igaz. Sanyi
hácsi halgasson máni! Sok emberrel is hiba vót itt, alig várta... vót
olyan személy is azt is meg kell mondani, hogy a saját házába hordta
befele a vizet. Saját házába hordta befele a vizet, hogy minél előbb
düljön össze! Anért mondtam magának, hogy nem szabad megmondani az i-
gazat, mert betűrik a fejünket. Aranyvis vót ez itt valakiknek! 16 mm 2. felv
veje
Anért mondom... Persze mindezek katasztrófának megvannak a vámszedői, 16 mm 3. felv
veje
szóval ez mindenütt így van. Ez egy százaléknál... fele a falunak rom-
lott a víz által, a felébe meg vizet hordtak, meg géppel düntögették
le a falakat. Ezt nem tessék tudni. Dehogynem, ezt meg tudom mutat-
ni mindet, ne haragudjon meg mostmár! Ide egy hatalmas víz tört be,
nem kellett itt... Ejnye tiszteletes úr, jött már ide víz nem jártunk
úgy mégse, mint a Tótfalusiak, meg a Csökkeőiek. Nekik megmaradtak nem
dült ki... nekünk melyik fasorunk dült ki?... mitasson rá csak egyre...
Itt nem vót víz. Ha fölburult volna a háza, egész másképp tetzene ezt
mostközéltetni. Nem, nem úgy van, ez a pártunknak, kormányunknak kí-
rára lesz! ez a dolga, ebbe nyugodjon bele. Kárt csinálnak megrontot-
ták az emberek a nyugalmat, a békességet megölték tessék, beszéljünk
magyarul! Na! Mit mondják egyebet. Ellenséggé váltunk egymásnak.
Nézze, nekünk az irásunkban az van, hogy szeressétek ellenségeiteket
is. Krisztusunk mit hirdetett? szeressétek egymást, még ellenségeiteket
is. Így van. A pogányok is szerették egymást. Küssetek szövetséget
az Ürdüggel is! Ilyet nem mond... dehogynem, benne van a szövetségbe
az is! nem tudom melyik szövetségbe, ne haragudjon mostmár! Lenin
elvtárs mit mondott? nem tudja? Ejnye tiszteletes úr! Maga irástudóbb
mint én, azt mondta, hogy az Ürdüggel is össze szövetséget. De az
előbb ezt Krisztusra mondtal. Ugy van! de ez is azt mondta. Figyeljen

csak ide! Rettenetes földet terméktelenítették. Most csináltak egy
őrült gátat ide, most nincs itt ennek hadászati jelentősége, vélet-
lenül se, mert a románokkal nem vagyunk mi rosszba, mert azt mondja
a Szovjetunió, takarodj ki innen, ki kell neki menni, mert a miénk.
Na, már politikailag mondjuk, Estet, semmi kűsünk hozzá. De akkor
meg mire csináltak ide szőrűre gátat, már nem csináltak arra a part-
jára? A román megemelete két és fél méterre a gátat. Most itt csak
van a határ szélűl, kihagyta, hogy miak menjünk el innen, ő erre
terel mindent. Tessék erősse ránk mindet. Hát miak nem vagyunk a
magyar államnak olyan értéke? hogy hát Uljón meg minket? fulasson
bele a vízbe?

1970 után épült meg a sárógát, Komlótotfalu, Csengersima, Zajta,
Ménhtelek, Garbócig, ahol a Szamos töltéséből kiindulva, ahol a Sár-
óger és a Tár hal parti töltéséig húzódik. 1970-ben ez a terület az
árvívet az országhatárokon táli töltésszakadásokból kapta, akkor a
45 település védelme miatt megépíteni ezt a sárőtöltést igen gyorsan,
amit mi másodrendű védvonalként kezelünk. Ez a tórkóp, amit itt
látunk, a Tisza teljes vízgyűjtő területét ábrázolja Tokaj felett,
csak az arányok miatt minden, hogyha keresszám, akkor 36 ezer kd, és
ebből mintegy egyhatoda csak az, ami az országhatárokon belül esik.
Nekünk erre a területre va gyakorlatilag ráhatásunk, de árvízkiakka-
lás szempontjából mind azon a vízgyűjtő területen történik az raj-
tunk keresztül vezet le. De romániában azt hallottuk, hogy megemeli-
ték ezt a gátat ennek a tulaj oldalán gyakorlatilag, mághozzá két
és fél méterrel magasabban, mint ez a sárógát.
Romániában is tú téntek töltéselőállítások és emelések, azonban mi ezt
megelőzően történt meg nálunk a sárógát megépítése, de ez e mellett
is betölti a szerepét amire épült másodrendű védvonalként.

Na figyeljen csak ide. Annak idején, amikor a víz itt állt az én
úcsám, akkor Kovács Feri, Gál Izor felmentek Budapestre, hogy
szóltak arról, hogy ők itthagyják a bízeltakat. Azt mondta neki az
az építésvezető ott Budapesten, hogy hát az alsóbb szervek úgy kére-
ték, ne adjanak építési engedélyt, menjenek amerre tudnak. És ne

haragudjanak már most meg. Az isten bessen meg. A géci ember nem akart elmenni innen még véletlen se. Itt élni akart, élni is tudott volna, megvót az életlehetősége. És azok a gazemberek, akik innen felterjesztették aztat. És azt mondta neki a kormánybiztos, vagyis az építésvezető vagy mi a fene, hát amongya az alsó szervek kérésére csináltuk mi eztet. Hát mindenütt büdös vót a személy, végig? Nem csak Csengerben, nem csak Nyíregyházán? Az is hozzájárult ahhoz? Mért nem nézte eztet meg. Gondalkozott Kádár elvtárs, hogy nyugodtunk mi ebbe bele? Most azt mondja, a Répos Ujánba, fogyk a földünk elfele, fogyk. Olvastam. Fogyk. Olvastam. Ne haragudjanak már. Mondja milyen föld van itt? Jó föld van. Itt olyan föld van, hogy hát Magyarországon egy nem terem a föld sehon sem mint a nagygeci főterületen. Hány aranykoronát? Hát, nézze nem egyforma, nem egyforma. Elég sok pénst fizetek azért. Nem egyforma. Ilyen föld az országban nincsen mint a nagygeci határ. Műveli most is még? Hát a Tes műveli, ami az Úvó. És parlagföld mennyi vanitt Nagygeci környékén. Hát amit a tanács tönkretett itt a falun. Burjánogot terem, burjánogot terem..... Haligass Sanyi. Öregek otthona hiányos, óvodák, meg tudja a jó Isten micsoda, meg mennyi minden hiányszik az országban. Nem tudják az Öregeket a tanáról elhelyezni Úszes-vissza itt meg ezek a drága épületek, itt tették tönkre. A Tes még sokkal hibásabb. Tönkre tették azok gazdag épületeket... Melyik vót a TSZ-é? Az a páros? Ott ni a másik. Ott a vadászkastélynak nyilvánították. Milyen vadászoké? A csengeri vadásztársula é. És mi lett belőle, Semmi. Nézze meg csak, lerombolták. Hát hogy, evvel, itt vót egy puska. Lerombolták és elvitték keltetőnek, isten faszának, evvel csinálták eztet így meg, hogy leromboltak isten mindent. Hallja? Vigyázzunk egy cseppet. Lehet hogy maguk elmennék ittmaradok, én maradok itt nekem bűnöm lesz. Ezek raboltak, raboltak itt, mind az Úszes. Na ez az igaz. Ezek raboltak itt. Átjöttek ide rabolni. Vittek mindent innen elfele. Taccók kérem. Nem próbáltak fordulni semmiféle nyilvános fórumon? Hova forduljunk, mikor ellenségek vagyunk az országnak?

De hát mi közöm neked ehhez? Semmi közöm hozzá. Tanács, vagy a Shorté vót. Sajnos a tanács tünkrétette, Tanács tünkrétette na, hát mit csináljunk vele. Történt, egy zsidó vót csak, beszéltünk magyarul. Idehívták őket, na ott vótak mielőttünk, na. A szekeret úgy kirendelték, a szekereket. Há a csendőruk, a vót csendőruk, vagy milyenek vótak azok akkor. Ugy összehozták őket, hát úgy mi a fene, na a fiatalur, így mondva az ennek a Svarsh Hermannak vót a fia. Ez vót a rabbi De rendes zsidók vótak, nyugodjunk bele, rendes zsidók vótak és mikor, na indították őket, na indulj, szegény zsidó fiatalur így mondva, felállt, visszafordult a szekeren: "szülőföldem szép határa, meglátlak-e valahára?" Maga, azt mondja Ulján lefelé. Sose látta meg szerencsétlen, Rendes zsidó vót. Sose látta meg többet. Igaz vót. Ezután a Magyar nép..... hogy ott vót, Szomjas kastálya vót, bérelte az ő földjét, de ő meg utána a Magyar népet éltette. Nem voltak rossz zsidók, higgye el eztet nekem,

16 máj 3. tel. v. epe
16 máj 4. tel. e. epe

Hegát? Nagyon nehéz ám. Nézze maga engem is nézett. Na ne forduljon el. Csak azt hittem, hogy bajom. Nem attól független, mi barátok vagyunk, higgye el. Én egy hatelomia vagyok, iskolázott. Vagy a Svaronak, vagy a Szomjasnak a hozzátartozója maga. Én nem vagyok. Ne mondjon nekem semmit. A kettő közül valamit De hát honnan gondolja? Maga közel áll énhezám. Én ahogy nézem. S majdnem iskolatársak vótunk.....ent akartam mondani, maga közel áll énhezám. An olyan zsidó vót. És mi történt vele? Mi történt? Maga tudja mi történt? Nem, Sajnos..... Meken át kellett menni. Iskolatársak vótunk. És át kell térni. Hiába mentem be, hogy megragadom, nem lehetett. Ne nézzen rám úgy, na. Szülőföldem szép határa, meglátlak-e valahára. Ez vót az utolsó jel, na. A küszög ezután élt, ezután élt én is, meg a mások is, nem kell ezt visszaforgatni a múltat, Mima mindennapos család vagy Tam tag vagyok. A felelősem Erdélyi szülőföldem Véletlen volt ez, hogy idekerültetek? Nem telepedünk meg most közben, mert nem tudtuk, hogy meddig, hogy hol lehet. Nem gondoljuk, hogy



megtelepedünk, hanem vissza akartunk menni, csak... Élettársam lett, Bátyám megbetegedett, mire ők megjavultak, a határ lezárult. Így csak ittmaradtunk. Stúbben jöttek akkor át? Akkor jött sok. De onnan a faluból? Erdélyből? Az egész falu ki volt telepítve, sőt, megyék is. Ilyen sok telepítésbe volt részük. Sajnos éppen ez a baj. Anért vagyunk most is itt. Jött az egész, négy község jött egyszerre. Melyik négy község? Hát Marostord, Marosvölgy, Marosrécs, Magyaró és Tótmaros. Maga melyik faluból származott? Én a Marosvölgyi.. Éppen ismerős? Hát mellettünk van, mert Vácson én jártam, ismerem is egy-két családot onnan. Én nem vagyok, csak oda szoktunk menni a vasúthoz. Öten vótunk, itt született a hatodik testvérem, atám szüleit visszahaza vitte a kis, honvágy... azt mondták a román állam elállamosítja ha nem mennek haza, hazatértek. De nekem a családom, az ősi az mind elvált, őt született. A vaskor, hogy Csenger nagyközség legyen el iszították ezt a községet. De még megmaradtunk. Én nem vettam fel semmi költséget. Hogy mennék én el innen, amikor van nekem egy fél millió forint értékű? Öregségemre a felelősséggel megélek belülről, meg a kutyákkal. És itt akarnak maradni. Innen nem megyek, csak két ridon. Ismeri ezt a honvágyat? Látja, na látja ez az én honvágyam, pedig meg a felelősség is, pedig ez csak egy bekerült hozzám. De tudta, hogy miért dolgozik, hogy így mondjam. Két ridon visznek ki! Nem baj. Nem kell semmi.

Te, amikor voltatok itt megnéztétek ezeket? Te nem akkor, nagyon hideg volt, a nagyon rövid dőnk volt, úgy hogy nem tudtunk akkor... Emberek közül kivel beszéltek? Én nem beszéltem senkivel sem, nem tudom, hogy a többiek beszéltek-e. S a templom köré sem jöttek ezek? Nem, akkor teljesen elzárkóztak, nem jöttek. Miért mennyi ideig voltatok itt, egy napig? Hát egy napot voltunk a környéken, de itt csak egy pár órát voltunk. Csak egy pár órát? Persze, igyekestünk minél előbb befejezni. Én nem jóv hagyott terv, vizügyi hatóságokkal küszködés az ÖMF az állagmegóvást csinálja. Ezt úgy tudom, hogy egy dűngült föld gát, mint ahogy szokták csinálni az összes gátakat. Az itteni tanácsai vezetékkel megdumiltad már? Én nem dumiltam meg, az itteni területi előadóval szoktam beszélgetni, látta azok mit szóltak ehhez az egészhez?... Hát legelőször, hogy a templom az megmaradjon, úgy ahogy van értékeivel együtt..

Jó napot kívánok, Jó napot kívánok. Csákolom. Tessék már jünni, szeretnénk beszélgetni magukkal. Hát, mit mondjunk, hát hoy vagyunk, tetszenek látni, hogy milyen helyzetbe vagyunk. Ilyenkor úgy illik... hát már öregesek vagyunk, ostán hát, hát ahhoz, hogy itt lehet lenni, meg itt is lenne sokan, de egyszer csak egyet gondolta a fői falu, ost elment, mert a fele megmaradt a falunkak mikor a víz vót. A fele meg majd asután. Hát ugy 40, annyi 74-be, vagy 5-be, Csak akkor? Perano, hát, hát, akkor bizony, akkor ment el a tőbbőség. Nyíregyházára ment el a rengeteg... Meg más ugyl háromknak ninosen háza csak, Ennek itt, meg nekünk, meg a sanyinak. S a szomszédokkaiho y vannak? Mondtuk már, hogy hát... Mint a kutya mosak... Senkink sincs, még a szomszédok se... Na és ost mi a helyzet? Hát mi is ost kérdezzük jobbszerivel. Tetszik tudni ost a templomot itten földmérték, mérték, ost az Isten tudja hányszor. Árvis óta legalábbis ötvenszer mérték. Maguknál volt-e víz? Ó, a házba bejött... Hát háznak vót nekünk. Ez vót a fiand, az meg a miénk vót ost hátul. Ost a víz elvitte, elvitte a víz, mire hazajöttünk, annak már semmi híre... teljesen üssze... Itthon voltak? Dehogy, Súrdayba... Elvitték bennünket Bereksúrdayba. Hát akkor még az vót a hír, hogy vissza lehet építeni, meg a víz ami házakat elvitt, azokat, isé másodcsindinai. Hát ost egyszer jött egy pár nappal a hír, hogy senki ide nem építhet. Igen. Akinak... közel vót a tőbbőség, annak adtak 40ezer forintot is, 32-t, 40ezret. Akinak nem vót pártfogója - mint nekünk is - 17ezret adtak a házra... 17ezer forintot csak. Most mit hallottak, hogy most maradhatnak? Mi lesz a jövősemmit se mondanak, se jót, se rosszat... Fizetjük a falufejlesztést, de... Fizetik a falufejlesztést? Fizetjük lelken, 300 forintot. Mennyit? 300 forintot, 306 forintot. És milyen adókat kell még fizetni? Hát a hástáji adót, meg a teleknek után.

16. évi 4. tel. vépe
16. évi 5. tel. elj. e

Tudomásunk szerint a Kormányhatározat tervszerűen született olyan változat is, hogy ezeket a házakat is hártóriteni fogják, illetve hát kellene, mert hiszen ezek a házak, ezek az emberek nem tehetnek arról, hogy őket ilyen árvízvesztés érje.

Itt számolnunk kell egy 1969-ben közzétett ÉVM, Pm számú együttes rendelettel, amelyben a jogalkotói akarat konkrétan azt fogalmazza meg, az kap kammentes kölcsönt, akinek a háza megsemmisült. Tehát ezzel a jogszabállyal olyan értelemben nem utközhetünk, hogy maradéktalanul kártalanítani kell az ilyen embereket. Viszont: ez a legújabb megyei tanácselnöki intézkedés azt is tartalmazza, hogy az áttelepülő ember jelentős anyagi segítséget kap. Tehát egyrészt a tanácsai segélyek biztosítottága oldaláról, másrészt pedig a munkáltatók részéről kultúrközlés és egyéb más, hát módon adott az, hogy ezek az állampolgárok gyakorlatilag nagyon előnyös paraméterekkel építhetnek új lakást.

- Beszéljünk meg, hát, hogyha 1968-ban kész lett a családi ház, amire már előtte OTP kölcsönt vett fel és kifizette, akkor mégis 6 nagyon jelentős mértékben károsodik anyagilag, hiszen nem kártéríti őt az állam.
- Igen, ezt az első Minisztertanács határozat konkrétan rendezte, hiszen a kettős OTP kölcsönöket törölte, vagyis a korábbi OTP tartozást gyakorlatilag elengedte.
- Na és aki kifizette és épen készen lett az adósság törlesztésével, az kifizetett egy nagy családi házat, beleerokkanhatott, mert végül is gondolat, kétközi munkájával is segített a házépítéshez és most menjen el, keresse egy új helyet, kezdje elülről az építést újabb kölcsönrel.
- Tessék nézni, ezek a házak, melyek 68-ban, vagy 69-ben épültek, ezek annyira masszívak, hogy nem károsodtak abban a mértékben, hogy el kellene települniük. De hát ezeknek a száma olyan elenyésző, hogy még a félutcatot sem haledja meg. Kétségtelen, hogy ez a hat állampolgár is ott él. És ezzel még inkább kell foglalkoznunk, de meg vagyok róla győződve, hogyha éppenséggel ezek közül jelentkeznek áttelepülési szándékkal, vannak olyan konstruktív további eszközök, amelyekkel előmozdíthatjuk az áttelepülési akaratot. Amzőhanforgó felettes szerepek a mindennapos politikai feladat rangjára emeltették velünk ezeknek a közösségeknek a perspektíváját. Aki itt a tanácsigazgatási apparátusban 10 és 10 évetet eltöltött, az végigélt már annyi kisajátítást, annyi településátstrukturizációt. Mi tendenciájában csak azt mondjuk, hogy

ez egy folyamat, meg kell győzni az embereket a jogukról és ha ezt sikerrel érvényesítjük, akkor jó dolgotunk. Ha nem sikerül politikailag beorientálnunk az ittlőket, hogy hajtsák végre a Minisztertanácsai határozatot, akkor az a mi munkánknak bizonyos fogyatékosságát is jelentené, de én azt hiszem, hogy itt a tendenciák pozitív előjelek, jelentős a hozzájárulás polarizációjának megváltozása és jelentős az áttelepülési szándék is.

Jó napot kívánok... van-e itt valaki... jó napot kívánok... Hogy, hogy ilyen messzire keveredett a falutól? Itt voltam én is Gécen, mindig itt voltam én, szögáram... azt a kis telket adták, Szonjas Józsinál voltam cseléd, az adta ezt a kis telket... Jó napot kívánok... Várjon ná... Ha sikerül, minden jól megy tavasszal bemegyünk. És hogy-hogy, kaptak házat Csengerben? Nem, építetünk... Építettem én. És most mi van a házban... Két lakó van benne, de nem akar kimenni belőle, már háromszor szólítottam fel. És hogy került bele a lakó, hát én tettem bele, hogy fizet... és nem fizet... Most nem akarja fizetni az OTP-t... És itt miből élnek? Mit csinálnak?... Hát egy kis százalékot kap az uram, meg aztán farag... Egy kis százalékot. 1200, 1100... Le van-e százalékolva? Igen, 1040 forintot kapok... És korábban hol dolgozott? Az állami gazdaságban meg a técsészékben. Az állami szektorban dolgoztam. Tessék megnézni milyen kabáttal megyek én a népek elébe. Nem bírok venni, mert nincs mitűl. Sajnos evvel megyek... nem tudom... Idegbetegségem van, tessék nézni... itt vagyok mindig. Itt a faluban azt mondták, hogy maguknak volt egy szép gyűmlésük. Vót, az, az... Melyik volt az? Itt? Itt? Csengerben? Asszames utóán Csengerben? Igen. Nem lesz abból semmi. Abbul is kihányta a fát már... Kihánta már, minden fát kihánt belőle, semmi nincs abban. És már nem is terem? Azt nem tudom... Hát én nem tudom, hogy terem-e vagy nem terem, én itt lakok... Fenyeget, meg ütleggel fenyeget, meg vak kurva, meg mindennek elkiabált favaly szeszal is. Kitértem, hát valóba kitértem... Vak kurva, meg ilyen dili, olyan dili, hát monjon... amerre lát, engem nem érdekel tovább. Ez az anyag az UVÓ, tessék nézni, ilyen deszkával deszkázta be nekem a házat... Csak úgy jön be a hideg... Hért adták akkor ki, hát maguknak épült? Én azt mondtam, hogy...

fizeti, mindet, hát adjuk, mert hát miak nem tudjuk fizetni nem keresek
nem én se ő, mer ugye vak vagyok, 25-30%-os rokkantsnak, vannak nyilvános-
ítottak. Hát mondom nem tudom fizetni, há fizessék, hanem ellenére be-
tűtt a mennyki, ..nem akar fizetni se a házért semmi, ki se akar menni,
csak ingyen akar hisba szeretne lakni. A faluba vannak üres házak
Abba nem mehetek, mert azon se ajtó se ablak,.. nem az anyám nem adják
oda, de hogy adják azt nekem oda,.. az nem az anyám,
Még az is vót a térszbe, hogy az a főútvonal ami megy innen a faluból
kifele, ott fogják végig és megy ki a határhoz. Ott kétoldalt a köve-
út mellett. Ugyhogy ott fog visszépülni a faluba nem ott a régi helyen
és ott akarták,..astán mégse vót viz,.. azt így amikor oda került a
sor nem lett belőle semmi. És mit mondták, hogy miért nem? Hát mert
azt mondták, hogy márt kettő lett nyilvánítva, és ide vissza nem lehet
építeni. Azért, mert ha még egyszer jön a víz Románia felől akkor itt min-
denkit elönt a víz, azt ide már gátat építenek. Hát a román majd olyan
bolond lesz, hogy saját megára fogja eres tenni a vizet! Azért, hogy min-
ket itt elöntsen? - akkor utat is elönti! Mer ugye arrólvan szó, ha az
árviz ezen az úti a Szamosot, akkor perazé Romániának ezt a részét elön-
ti. Ha Csenger felől jön, Csengerre csak akkor megyen, ha a másik oldalt
völti. Na de ezt mindig hullottam az öregektől is, azt mondták, hogyha
Dénél szakít ki a Szamos, akkor jön ide, De ha a tuloldalra szakítja,
akkor ide viz nem jön. Jött a tanácselnök, azt, hogy fejezzem ki ma-
gam, most a párttitkárral, azt a vót tanácselnök azt mondta, hogy szó se
lehet arról, nem akar hallani se erről a kitelepedésről innen, hát a
párttitkár - már az nem a miénk vót - hanem Csengerre, azt az is olyan
vót, hogyhát nem ő irányította a népet, utat irányították! Nem tudott,..
azt ott nyekerészettt ide-oda, a tanácselnök meg kikelt magából, szó se
lehet róla, majdnem ordítva mondta, még berekedt ott, mondta a magát,
meg a taz elnök, Ezeknek, hogy mondjam maguknak, vót ebből már probléma
is, olyan hogyhát, tulajdonképpen ezt az oldalt el akarták itt seperni
miért? Miért, mik itt jök vótunk a taz-be megvót mindenünk munkaerőnk
vót, volt munkalehetőség is, nem maradt ott semmi se vessendőbe! Csak
keverték bennünket, mert ők el vótak adósodva, nekünk már nem vót adó-
ságunk már semmi, annyi pénzünk vót, hogy egy kombájnt, meg két Supert
vettünk, kilenc e ógépünk vót. Benne vótam mindenben most min azt oda-
vitték, itt aztán tönkrement az a minden. Nekünk több jószágunk vót,

mint most a néhy külségnek. Ezért..... el innen.

16. máj. 5. k. v. v. v.
18. máj. 6. k. k. v. v.

Ne most lássák, itt vót a posta, na ez most itt nyugdíjba ment ez az asszony, meg ez is átment Csengerbe. Most kijöttek Debrecenből a Postaigazgatóságtól - mikor ez már nyugdíjba ment. Na itt van az egyik szomszédnak, fenn a szobornál. Bementek hozzá, hogy azt a segélykérő telefont hada kücsök be a házába. Jól van, azt mondja, megengedte. Ugye lementek, bementek a tanácshoz, hát a tanács Csengeren nem engedte meg azt sem. Ne de mondta, hogy maga párttag, miért nem próbál ott lépni valamit. Igen, avval nem értem el semmit tudja, úgy hogy én megszüntem belőle Pártból? Pártból. Hát mondtam magának akkor. Hogyan? Hát hogyan? Nem mentem, azt tessék elrontották itt én meg nem megyek..... nekijek se. És mivel indokolták, hogy ők megszüntetik? Semmivel se, nem szóltak arról egy szót se. Semmivel? Semmi, egy szót se szóltak.

TSZ vót, TSZ, TSZ? Csengeri. Csengeren működik, igen? Maga tagja ennek a Tsz-nek? Éb nem egyik tagja hál'istennek. Hál'istennek? Nem megy jól? Nem azért, de én nem szeretem. A felelőség az Tsz tag, az benne van, még nyakig benne van a Tsz-nél, ott van a bornyuknál ilyen nevelésbe. Olyan kisbornyukkal van. Maga miből él? Mit csinál? Hát a juhokkal. fogalalkoztam..... hát most van 94 darab..... együtt. És mennyi ideig neveli a juhokat? Hát, két-három hónapos koráig. Aztán akkor eladja. Akkor ott london. És hol tartja? Bent karrámba, vagy itt kint? Hát itt a karámba éjjel. Kappal meg kint vannak. És télen? Télen is, akkor is. Az a gandságos, mikor kijár, nem a Tsz..... És a kaszálot azt bírli majd? Hát? Sajátja? Megmondom az őszinte igazságot, elhanyagolt területeket kaszálgat az ember, hát tetszik látni, van itt munkaszármia... árokparton..... Mióta csinálja ezt a mesterséget? Hát ezt én három éve. Addig fuvaros vótam. Fuvaros? Mindig Tsz-ben? Nem. Csak akkor váltott erre rá. Igen, mert jobbnak láttam. S honnan tanulta ki? Hát nézze nem kell eztet tanulni. Mima már nem kell se rihelni, se operálni, azt a sántát maga.. aki egyszer ilyesmit meglát, jószág közt állt fel - hát ugye a jószágot ismerem már - az meg tudja csinálni.

Pont akkor állt erre ná, mikor elnéptelenedett a falu, körülbelül, nem? Hát akkor, akkor..... Jó napot kívánok..... Jó napot kívánok, Ez vót az a szivar, aki az előbb jött át, nem? Igen. Az a biciklis? az. Megbeszéltek, hogy bejövünk... az aki négyig ér ná igen... Kettő múlt tíz perccel. Józnai bácsi? Jani bácsi? Kik? Aki, aki kicsit részeg volt. Sándor, Sanyi bácsi, Sanyi. Világosan elmondta, hogy y pénzt akar, mindentől pénzt akar. Az nem hiszta, hogy Sanyi bácsi é p úgy látja, ahogy van, Sanyi bácsi egy elég nehéz ember és és nagyon sok rosszindulattal állt a papához hozzá, úgyhogy ez... nem lehet az ő véleményére adni. Őn azt hiszem, ő kimondott bizonyos dolgokat.... Kimondott, de nem... de a, a ittmaradt emberek. Hát a legjobbat, úgyszólván a Zsiga bácsi mondta el a legértelmezhetőbb és a legkevesebb rosszindulattal, ezekről az általában dolgokról. Mert látszik rajta, hogy ő nem azért maradt itt, mert ő neki ez még hasznos volt, mint ahogy sok helyen kiderül, hogy hát nem is azért maradtak itt, mert nem volt más választásuk.... Libatonyasztóre van példa, hogy egy városi ember lemegy libát tenyésztani. Hát de nem ilyen körülmények között, azért nézd meg, hogy mi van? Hát akkor miért nem lakik bent Nyíregyházán a házban? Fene tudja. Azért, mert - megmondta - a városi életformát nem bírja. Nekem ne mondja, nekik ez most nagyon jól jövedelmez, hogy így... Azért azt hiszem, hogy ez nem emberhez mérte élet.. Hát nem, hát ők azt vállalták, hát tanyán is éltek, tanyán is éltek emberek, ahol egymagukba voltak. Te ne haragudj, de a tanya ehhez képest egy definiált életforma, tudniillik, ez teljesen definiálatlan, és a tanya? Ezt hogy érted, hogy definiálatlan? Hát az, hogy volt a tanya, a tanya körül volt a föld, a tanyán volt az istálló és volt egy picike kis birtok. Na és itt? Itt semmi nincsen. Itt a tulajdonképpen az illegális legeltetés maradt a számira, az illegális kas föld maradt a számira és a teljes kiábrándultság. Ezeknél a gyerekes és látnál, meg az Üregknél ott látszódt, meg érződött is rajtuk... És a Gál Sándoron mi érződött? Melyik Gál Sándor? Az aki ott be volt rugva. A Sanyi bácsi. A pappal szemben is oda mert állni és meg merte mondani. Nem, mert egy pappal szemben kiállni az nem merés kérdése De ebben a közegben... De igen... Ahol az emberek hívők, ahol hívőkkel van körülveve... Ha jött volna egy valamelyik csengeri pártvezető és ott állt volna

ki minden ivás nélkül, akkor, akkor ez igaz, De a , hogy kijön a pap és részegül elkezd vele kiabálni és neki mond mindent, az az ember aki tegnap majdnem jobb Azért ma Magyarországon a falun a papnak legalább olyan presztizse van ezt, mélyebb presztizse van, tehát az emberek..... az a presztizs a pappal szemben, mint a községi vezetőkkel szemben. Volt is a másokba, csak őbenne nem volt meg. Azért mások is elmondták azt, hogy azért abból a pénzből például, amit a templomkertből bevételeznek, a templomnak a gondozását is meg lehetne oldani. Nem tudom, hogy a templomnak a gondozását azt meg lehetne oldani? De ennél a templomnál most nem..... Nem az a gondozás, post nem azt mondtam, hogy helyreállítás, csak azt, hogy például az ajtó zárható legyen. És az nem is biztos, hogy ezt nem fogják megoldani... Hát ha meg tudják azt oldani, hogy kaszálnanak, meg almit szedjenek, meg mit tudom én mi..... Nem is fogják megoldani. De nem is biztos, hogy nem fogják megoldani. Eddig nem oldották meg, hát on rök harmincadjára van hagyva.....

Jó napot kívánok. Jó napot kívánok Tetszik látni, ezt a kiskutyát akit it tetesettek látni ezt a vadászok meglőtték. Ezt a kis agarat? A kis agarat. Maguké volt? Nienké vót, Mire tartoták ezt. Hát mi ezt nem tartottuk semmire, mi nem foglalkoztunk vele egyáltalán, az meg még fiatal vót ahhoz, hogy aznal foglalkozunk, hát az még megijedt a nyultu, nem hogy megfogja. Most mit lehet csinálni? Ó, hát ezzel semmit. Mert azt mondják, hogy nem szabad szabadon tartani a kutyát. És akkor ők csak úgy agyonlűhetik? Hát ők csak agyonlűhetik, mert azt mondják, szabad vót.

Határőrség katonái jelenteni, mikor vadász..... Hát területünkön legalább 30-40 agár kutya van, hátezek rendszeresen agarászának. Legjobban a lán, új huszárs és itt is van három család, ezeknek is van három, sajnos, illetve örülünk neki, hogy egyet meglőttünk. Nagyon nagy kárt csinálnak a vadásztársaságnak, Gondolom azt fogja mondani az ert vadász, hogy a fene megesszi őket, meglőtték az agaromat, de mi örülünk neki, hogy eggyel kevesebb van. Hát vasárnap a tervezerinti helyen találkozunk, meghatározott időben, 8 órakor és kívánjunk a vadásztársaságnak gazdaságfelelőségének névnapja alkalmából sok sikert, sok boldogságot és további ilyen sikeres vadászatot. Köszönöm szépen.

Szavakkal meghatottál..... De simán nem uszod meg, semmi nélkül. Hasznos valamit fizetned kell. Hát menjünk szépen ar a, itt a sor Hát egymásnak is ki... bizony még egy Andria, hát Bandikán, hát én is háss kívánjak.

16. u. 6. tel. levele

16. u. 7. tel. levele

De van nekünk ott egy épületünk, a régi vót géci kastély, ugyhogy tanácsháza, egy hívják. Hajnal kastély, Hajnal kastély? Hajnal, Hajnal. A községi tanácsot, a nagyközségi közös tanácsot megkapta a vadásztársaság. Egy az egybe mák van írva. Abba van elképzelésünk majd az elkövetkező évben ha e yébként a társaság annyira megerősödik és anyagilag egy áll, hogy talán azt annyira vendbe tudnak hozni, hogy egy, egy olyan szóval kulturáltan berendezett helyiségük lenne a vadásztársaság tagjainak összejönnék, még annak ellenére is, hogy a községet kihelyezik, vagy kitelepítik erről a területről. Vadászat szempontjából jó, összejövetel szempontjából is egy..... Hát ugye Hajnauru csak annyit tudunk amit valóságba láttunk is. Ugyi itt vót az a nagy bírótoka. Az ember annak idején félt még keresztülmenni is rajta, meg vót egyi nem is szabad vót rajta járkogatni. Az olyan zárt terület vót. Ők vadászgattak ott, meg különböző célokat csináltak, és majd mikor aztán egyi hazaéjt, mer egyi az uraság az nem mindig tartózkodott itt, hanem mikor ottan elidősték, akkor eljött ide. És egyi tudván tudtuk, hogy állandóan feg yvorrel jár amit meg is tanítak amikor a kastélyt lebontották. Is egyi féltünk arra járálni. Majd mikor evvel a Szomjasókkal jó viszonyba lettek, hát egyi be-be jöttek 10 órákor vagy 11-ekkor, végignézgáltak vagy kocsi vonzógatta őket, akkor láttuk egyi az apját is meg az anyját is, meg vót az a lánygyermek, de derék megtermett lánygyermek vót az és szabályszorúan kutya feje vót. Ezt maga látta? Látuk bizony és ugye hát az ember annyira ugye eliszonyodott, hogy szinte még annak idején iskolás gyermekek vótunk, hát fét az ember tőlük, mint az égő tüstől. Mik vótak ezek a dolgai amire célzott itt az előbb? Mondta, hogy különféle dolgai voltak a Hajnannak. Hát egyi mikor az Aradi Vértanukat - hát min mi iskolába jártunk és tanultuk, hogy hát hány embert lefejetek, meg minden. És vót neki egy olyan szobája ebben a kastélyban is amelyik embervérrel vót kifestve.

Mikor bontották le? Hát eztet 48-ba, vagy 49-be. És akkor aztán itt milyen idők jártak 48-49-ben? Hát ugye akkor már megvót a főszezítés minden és akkor aztán hozzákezdett az emberiség dögözgatni, gazdálkodni, termelt, mert annyi termés vót valóba, nem tudták hova tenni jó termésnek vót azután. Hát az 50-es év annyibul vót ránk rossz, hogy ugyi beszolgáltatások vótak, termeltünk, mert akkor kűtölezték bennünket mindenféle termésnynek a megtermelésére, de még nem is kaptunk érte pénzt az elsőbb időkben, hanem mindek is mondták istenem, adott az állam, kűtvényt, igen, a búzakűtvényt, tehát csak egy papírt kaptunk, hogy majd visszakapjuk nem tudom én mennyi értékű malva. És visszakapta? Na majd aztán ugy jött a dolog valóságba, hogy hát majd egy tíz év eltelte után, vagy még meguk jobban visszaemlékeznek, mikor a Rákocsy rendszereltűnt, utána oszt váltotta az állam befelé. Beadtam 10 mássa búzát, hát kaptam annak idején a kűtvényér 120 forintot. Kulákok voltak itt? Szomjas, Svare Ferenc, meg Edelberg, meg ugye ott vót az a rettenetes nagy Hajnau kastély, de hát az már aztán, birtokba is meg minden, Romániába is ment Zajta, Császló, Gacsály, Cségöld, Sina, Góó,..... részesült a területéből. Hogy tud arról, hogy ez a község ugy volt, hogy Romániához lesz csatolva? Hát hallottuk. Hogy dúlt aztán ez el? Hát ez ugy dúlt el, hogy ugye annak idején ezek a nagyobb emberek, akik védtek a vagyonukat. Kik? Szomjasék, meg az az Éber ez egy rettenetes nagy ember vót, mert annak idején huszárezredes vót. Székesfehérváron székelt, ott vót hadtestparancsnok. Hát ugye annak idején ezek amit akartak, azt kivitték. Mer ennek a Szomjasnak hatvanban is vót 1200 hód fűdje, meg a hatvani cukorgyár az ő területén vót benne. Hát ennek is vót több helyen az országban területe, ugy mint Haynaunak, 99 tenánya vót, a századikat azért nem hagyta meg - ezt is utólk hallottuk - ezért nem szerente meg, mert akkor az egész katonaságot Magyarországon neki kellett vót tartani. Hát annak idején ugyi mikor elszabadult a határ német háboru által, onnan iderősültek, innen oda erősültek, hát nézze, Dara itt van egy lépcsere, Pete ott van, Atya ott van. De azok megvannak ma is? Nem? Meg bizony. Ezt meg ki fogják húzni a térképről. Hát a román azek idején nem írta alá, 70-be, mikor az árvis ránk jött, májusba és mikor hazajöttünk, akkor - árvis

után, a Román Vízügyi Igazgatóság és a Magyar Vízügyi Igazgatóság
mielőttünk, a hiden ültek le, oda vittünk asztalt, széket, s azt mondta
a román, hogy ne vágják el ennek a rengeteg embernek a szája izit, mer
azt mondja ilyen nincs. Ő hozzájárul ahhoz, hogy a gátat emeljék meg
egy méterrel és egy utána 50 centi betont adjon rája, porlandot adja
végig egészen a Tiszáig. Én saját magam már négyszer vagyok megműtve
gyomorideggel 70 óta. Inszeminátor vótam és valóba hát annyira bántja
az embert a sors, hogy hát mit megalkottunk, mert hát megalkottuk, hogy
Üregségünkre mégis valamit tudjon az ember magának biztosítékát álli-
tani, semmi, mindent, elment a susterékba eszt megünk mind is aztán
tovább. Merrefele? Nyíregyházára. Kösztönjük szépen. Ott kaptak
ingyen telket? Dehogy kaptunk. 450 ezerért vettem egy ilyen lakást
egy 150 éles kerttel. De hát a Kormányhatározatban az van, hogy in-
gyen telket kapnak Ő, mese vót az a Holdba. Akkor minket - azt mon-
ták, hogy - kártalanítanak, bennünket, akik megmaradtunk itt. Mint
ahogy magát kártalanították úgy kártalanítottak minket. Ugy higye el.
Sajnos, de hát mit csináljak. Nem tud az ember mit tenni, hogyha a
sors annyira üldöztött bennünket. Hát beszélgetnének még egy kicsit, de
lehagytam mondom, mert azóta a feleségem lábával foglalkozik. Nahát
ott van most a kőszék kertbe, ahogyan, megették a tengerit azt mon-
dom eszel dok egy kis vizért. Azt mondtam az újság szerkesztőnek a
Nyíregyházinak - Gál Zoltánnak, hogy ha megyek el az utolsó esztendőbe,
egy 200 kilós disznót megölök, egy hordót bort csapraültünk, jöjjön ki
aztán legalább a szíven szándékát a szülőföldemen hadd mondjam el, nem
bánnom azután ha meghalok is. Így van lássák, elnémult azota harang is.
Ha meghal belőlünk egy, -egy, ha mink meghuzzuk, úgy szól, máské pen
semiből semmi nincs. Az apám kurátor vót vagy 12 esztendőig utána
meg községi bíró vót mindaddig míg a tanács meg nem kezdődött itt. Az-
után azért nem lett itt tanácselnök, mer azt mondta annak idején a párt-
titkár Dancs elvtársamelyik most is "arkán létezik, ha belép a párt-
ba, akkor lehet tovább tanácselnök. Hát azt mondja, ha így nem vagyok
jó, jó napot kívánok éna már el is megyek tovább. Mikor a háboruból haza-
jöttünk, a vval vádoltak, hogy kommunista vagyok, azt meg avval vádol-
nának, hogy kapitalista vagyok, kenyeret eszek én így is kenyeret eszek
én úgy is azt mondja tovább jó napot kívánok. Sorsüldöztött lett, pedig
hát azt a községet talán még Árpád is itt tanálta, mikor bejött.

az országba, mer itt jött be ezeken a szorosokon...

.....és tényleg kimutatható-e a valóságban is. Mi azt próbáljuk viz gálni, hogy a társadalmi egyenlőség-egyenlőtlenség kérdésköre a társadalmi tudatban hogyan jelentkezik. A döntő többeg, a megkérdozetteknek mintegy 2/3-a az egy ilyen hársorásra tagolt társadalomszerkezetéről beszélt, vagyis valami olyasmiről, hogy ma Magyarországon az embereknek a tulajdómi többsége valahol középtájt helyezkedik el és van egy kisebbség, amelyik lent és egy másik kisebbség, amelyik fent van..... A mi éppen demokratizmusunk közéleti tengődésének eredményeképpen ezek a társadalmi különbségek ma lényegesen ismeretebbek, nyilvánosabbak ami azt is jelenti egyuttal, hogy jobban a társadalom kontrollja alatt vannak vispsnt más oldalról ez szintén teremtetett egy olyan láttszatot, hogy amit korábban nem ismertünk, tehát nem is volt, most ismerünk, tehát most van ebből is arra lehet következtetni esetleg, hogy nőttek a társadalmi különbségek, de a valóságban ezt nem tapasztalhatjuk.

Csak az egyik szakasz alatt van pince, érdekes, csak idáig...

16. máj. 7. k. v. v. e.
16. máj. 8. k. v. e.

A veszélyeztetettség nem olyan, amilyennek hitték. Ha tehát végül is erre a szakaszra nem épült rá. És a gátvédő, az összes szamoson lévő külség... épp ezért..... Ha és hogy gondolták? Ha meghúzzák ezt a gátat akkor meg a Románok felé, nem? a víz? A víz azért az nem ismer határt mondjuk... "nem... Egy kilométerre sincs a Román határ innen. Az az igazság, hogy a Románoknál nem volt rendes gát akkor, szóval. Csakhogy ez azért volt, hogy átvágják a gátat hogyha olyan nagy lesz a víz, hogy átmenne a tulsó oldalra, és hogy ne menjen a tulsó oldalra, erre vágják el és erre ágrszatnak és ez egy holterület. És tovább, hova menne innét még? És volt a Külcsün kenyér visszajár alapon?.....

..... Hagyod Zizi, nem szabad... hát pedig rendszeren, feljebb van hajosa. Le van szurva. Azért dülledt ki a szeme? Azért. Vigyed a.....

30, 40..... plusz kettő, akkor Tari egy szinos, Luka:ninos, Lakatos: egy, egy... A falubeliek mit szólnak, hogy itt... Itt csak négy család lakik min, ezek is olyanok, nem számíthatók emberek külső, mer ezeket nem lehet innen el se vinni... Sajnos ez az árvíznek az utóhatása, ez a

terület ez nagyon el van hanyagolva, hát lényegileg visszahívást az állam nem is enged. Esetlen a párttitkárom konkrétan tudnázt a dolgot mondani. Mikor döntöttek er ől így, vagy hogy volt ez? Tulajdonképpen 70 után, az árvis után alakult ki ez a helyzet. Építettek egy ugynevezett lokalizációs gátat, ami kizárja, helyesebben bezárja Komlódtótfalut és Nagygécet. Közigazgatásilag Csengerhez tartozik mind a két kitélepitett, kitéleplőre váró község. Nyolc község tartozik ezekkel együtt Csengerhez. Maga Csenger azékhely községnek a lakossága valamivel több, mint 5000, az egész közigazgatási területé pedig meghaladja a 10000-t. Olyan komoly segítséget kapott maga a község, olyan fejlesztési lehetőségeket álltak Csenger község előtt, amely állami segítséggel, komoly társadalmi hozzájárulással ki tudott használni és így végeredményben nem azt akarom mondani, hogy előnyös helyzetbe került, de egy jó husz évet előrébb lépett. Gondolok én itt a köznevelésére, aztán különböző középületeknek a létesítésére, gimnázium épül Gimnázium, gyógyszertár, két teljesen új óvoda, aztán épült egy hatvan személyes bölcsőde s ez végeredménybe mind az árvis utáni időszakba épült. Hát valószínű, hogy sokkal később érte volna el azt a szintet Csenger, mint amit elért az árvis után.

Tudomásom szerint a következő időkben ezt a csengeri kishidat meg akarják szüntetni, és viszont egyértelműen Komlódtótfalu pusztulását is jelentené. Hivatalos értekezésem nincs erről, hogy ilyenkor készül, szerintem nehéz helyzetbe hozná az ott élő embereket, ha megszüntetnék a hidat. Hért lesz így jó, ha most itt megszünik ez a hid mindenképpen? Hát az új hidat azt oda feljebb tették. Hány kilométerre kö magának oda Nagygécre a majorba elmenni innen. Innen? Hát kb. 10 kilométert kell nekem mennem... Ezt le fogják bontani, ezt a hidat? Ezt le fogják bontani. Ez biztos? Komlódtótfalu teljesen el lesz vágva megint Komlódtótfalunka úgy néz ki a csera, hogy hát likvidálják, már szeretnék likvidálni. Itt erre jobboldalt ez az utca végig ez Géci, akkor itt egyenesen egy más utca szintén megint géci, ez itt végig mind az. És itt, amerre lakik? Itt ez a rész? Itt amerre én lakom ebbe az utcába van vagy öt ház, csengeri van benne, tótfalusi van benne és géciek. Hát ez ilyen vegyes... Hogy kérdezzem én meg, hogy ezek a házak itten jobbak maga

szerint mint amik otthon voltak? Hát ide tessék halgatni, hát ezeket nem is kellene kérdezni se, mer ezek jobbak, ezek a lakások. Ezek kőből téglából vannak? Téglából. És az otthoniak? Hát azok vályogfalak vótak. Alighanem ez is komoly csáber lehetett, hogy... Így van, így. Magái is vályog volt az otthoni? Vályog volt az, még smot is áll. Még áll. És akkor hogy kapott rá bocsásson már meg, kölcsönt, hogyha áll a háza. Hát mer kértem az engedélyt, mert én má mikor a falu megindult áttelepülni én má nem akartam tovább, mer tudtam, hogy itt menni kell, én biztosítottam magamat lakással. Mert mondom egyszerűnek a telekadásnak, meg ennek a kamatmentes OTP hitelnek egyszer vége lesz és nem vártam a végit. És megérte ide áttelepedni Csengerbe. Hát muszály vót jöjjünk. Meg ott jöbb lett vóna. Jó kis telkünk vót, magosan laktunk, vis nem vót, itt laposba jöttünk, vizes terület ez. Hát hogyha az ott jó vót, akkor mért jöttek el? Hát mer muszály vót eljöjjünk. Mért volt muszály?, Felaszólitottak, hogy hát el kell jönni. Kik? Hát kik, tanács, igaz? Hogy volt ez? Tanács szólitotta föl? Kaptak valamilyen papírt is? Járták így, hogy hát ki hová. Oda már nem lehet visszamenni, ki hová? Hát Nyiregyházára, vagy Mátészalka jobb lett vóna. Oda kellett vóna mindenképp. Mer itt ugyi csak sekan vagyunk És nem csak azért mer értékesebb lenne az ottani új házat eladni, mint itt? Ezt nem lehet. Hát értékesebb, az biztos. Meg a gyermekekre való nézve is. Hogyan? Ott, a fiam ugyi, hát mit kezdjen? Tsz van, el kell neki vándorolnia, mert csak a tsz.... Nincs munkalehetőség? Hát van a cipőgyár, most épül a cipőgyár ez van, meg a sertéskombinát. Hallottam egy érdekeseget: az árvizi falvakban azt tartják, hogy azok árulók, akik nem csak építettek, hanem be is költöztek, mert az tartották volna normálisnak, hogy építetnek a fiaiknak és aztán ott maradnak gazdálkodni a régi helyen. Hallott erről? Igen, ilyen ilyen... Van is aki ott maradt. Van akinek az a számítása, hogy a lakása össze nem dől és épített mondjuk Csengerben, Nyiregyházán vagy Mátészalkán és hát beleköltözött jelenleg is, gondolom amikor a fia megnősül, vagy lánya férjhez megy, akkor azt a lakást odaadja neki, ő pedig visszamegyen Nagygébe

mer áll a lakás. Honnan hozták ezt? Nagygőből Gőre visszajárnak? Igen, ott termelünk mindent, itt nincs semmi, kilükte va' viz. Mindent. És Gőcen mi van, ottan? Kert, vagy mi van? Telkünk van még, mekkora? 450. S akkor azt művelik rendszeren? Igen "ajdnom csak minden nap ki-járunk Gőre. Azért úgy vagyunk vele még tíz év után is, hogy, nem az hogy a henvágy, hanem ott van a kis telkünk, meg a ... ugyhogy minden nap el tudunk menni Gőre.

Nagygócen, bizonyára látták a kedves partnerek, hogy jóformán nem él már senki. "a tehát Nagygőre napközben elmegyünk, ott egy-két ember lézeng, akik onnan végképp elvágynak és személyes véleményem szerint kettő, maximum két és fél éven belül Nagygő csak történelmi kategória lesz, mint település. Ettől függetlenül a falu jelzőtábláit még nem szedték le, hisz ez egy jövő tennivalója lesz.

*16. aug. 8. ker. vége
16. aug. 9. ker. eleje*

..... Gyere ne, ne..... Jó napot kívánok,Emma, hajtsad utána
..... kicsi ne, ne..... kicsi ne.....
Hova jártok tí iskolába? Símba? Igen, Tessék? Honnyire van az ide? Körülbelül úgy két-három kilométer. Igen, és mivel tessztek azt meg? Biciklivel, Buskivel, minden nap? Igen S hóba? Általános iskolába..... De hogyha hó esik, akkor mit van? Akkor is elmegyünk, vagy pediglen kimaradunk.... Te hanyadikba jársz? Hetedikbe, akkor, mikor harmadikos lettem volna akkor már ne itt kezdődött a tanév, hanem a símba. S behívták a szülőket? Hát nem hívták be..... Nem tud maga erről valamit, hogy volt ez itten a gyerekekkel? Egyszerűen megszűnt az iskola. Egyszerűen megszűnt és azt mondták, hogy hát most má símba kell járni. Hát akkor még sok járt innét. Még a busz is bejárt akkor. Hány gyerek volt akkor? Akkor jártak, 12-on, 12-on, 13-an, mert akkor került ki még Marika is ide járt. Ugy hogy a busz bejött értük rendszeren, iskolás busz járt, minden. Csak majd maradtak után később, akkor azt a buszt megszüntették. És maga itthon mit csinál? Hát mikor mit, Jóság van, etetek ugye, főzök, Gazdálkodnak? Hát.... Földet is művelik? Földet? Hát most nincs földünk. Nincs?..... Csak az állatokot tartják? Igen. Kert.... semmi ilyesmi mincse? Kert? Hát van, És abba mit termelnek? Hát, mikor mit, Zöldséget... De így gyümölcsöt,

vagy ilyesmit nem? Hát gyümölcsöt..... És akkor mennyi az amiből megélnék? Szóval mennyit tudnak így összehozni? Mennyi?..... Hát.... Hogy hogy élnek, azt kérdezték. Hát,..... enni inni van, azt aztán addig hogy él az ember..... két gye eke van csak elvagyok, csak nem jól érzem magam... háromszor vót má megoperáltak, kórházba vótam Mátészalkán a meg levették a három oldalnyi bordát, be van törve, olyan gyenge már nem, 53 éves és már nincs ereje..... nem szeretem mondani, Sajnálom, de sok adósságot kell fizetni... 16 kilométeren emegyek a fatelepen dőgozni és nem keresek egy hónapba egy 1300 1400..... 16 kilométer, kerékpáron, biciklizni. Fáradt ugye a lábam, meg a derekam..... hát meg lehet így élni? Ez már nem. Ilyen a világ, ezér nem szeretem, mondom.

Szeretném megkérdezni, hogy - mint a terület országgyűlési képviselője - Nagygéc mennyire jelentős itt az öt falu között, tehát mikor járt utoljára ott és mi a helyzet ott?

Másik választókerülethez tartozik már Nagygéc, de ismerem az ottélők helyzetét. Nagygécen az a helyzet, hogy a lakosság egy jó része átköltözött Csengerbe, a most míg az említett, az én választókerületemhez tartozó három községben Nagyhodos, Kishodos és Garbócon nem költöznek el az emberek azóta sem. A legtöbb, a legnagyobb kedvezmények nyújtása mellett sem.

Ilyen szempontból viszont elítélendő. A rendelet hozói elsősorban a takarékoság szempontjából nézik ezt az ügyet, tehát, hogy ne kelljen új gátat építeni. Ezért elköltöztetik a lakosságot. Csakhogy ez a költöztetés a lakosság kárára megy végbe. Nem tartom helyesnek ezt az intézkedést abból a szempontból, hogy az állam nem fizeti ki az elköltöztetettek házáat vagyis a költözés által felmerülő kárt. Véleményem szerint ezeknek az embereknek.....

Csakhogy ezeknek az emberi problémáknak a megoldása nem utasításos intézkedések dolga. Az öregebb, vagy beteges tehetetlen embereket nem lehet belekényszeríteni ma egy félmilliós adósságba, hanem javasolom, hogy esetleg biztosítsanak tanácsivagy ehhez hasonló olcsóbb otthont. És az sem elfogadható, hogy az ott.....

Ez a kiköltöztetés szerintem emberség kérdése. Mert azt még ők is meg-

értehtk, hogy egy kis lélekszámu falut elköltöztetnek egy másik helyre, de ha ez a költözés nem ugy megy végbe, hogy a jogos tulajdonu helyüket cserélik el egy tizenöt éves kölcsönre, hát azon csalókozom, hogy nem tudták elfogadni a rendeletet. Ezt ugy is fel foghatnánk, hogy az embertől elveszik a szűkebb hazát. Mert a felnőtt gyermek, aki végigéli ezt a költözést s elkerül, majd hova megy vissza a szülőföldjére az apai házhoz?

Hát meg lehet érteni, hogy gondolnak erre, de nem így kellene, hogy csak így kijelentik májól-holnapra, hogy márpedig innen el kell menniük. S ha el kellene mennem, világ életemben ugy érezném, hogy innen elköltöztetnek bennünket, mint az állatokat elhajtják a legelőről, amelyet másra akarnak felhasználni.

Van-e valami közös vonás - az, hogy ti ilyen veszélyeztetett faluban laktok, van-e közös összetartó erő? Jobban összerogtok ti, akik innen jöttetek? Hát egyforma a serosotok, nem? Igen. Ez hogy van? Jobban barátokoztok együtt? Igen... de azért a Mélytelekiekkel is barátokozunk szivesen. Hogy fogadtak benneteket? Nem mondtak olyan megjegyzéseket, hogy nahátját települtek, vagy hármít, nem mondtak nektek? Nem, nem, nem. S hogyha játszotok, akkor mindenki egyformán benne van a játékban, vagy pedig ti egymást választjátok. Nem, közösen játszunk. Cilleszkedtünk. Ennyire jól.....ti akkor nem is sajnálhatok, hogy itt nincs iskola.

Nem sajnáljuk. Mit gondoltok? Jelent-e ez majd később valamit, hogy ti nagyhódosiak vagytok? Valami hátrányt, vagy valami előnyt? Mert azért sokkal több felnőtt beszélgetést hallottunk, sokkal több felnőtt gondot, hm?

Éppen akkor mentem haza, déli időszak vót, hazamegyek ebédelni, hát látom ott van két nő, meg vót egy fiatalember és mondja a feleségem jó, hogy jöttél, most azt mondja, mert most azt mondja kérdezik, hogy na most már hova fogunk menni? Hát mondom hova akarnál menni? Hát mondom sehova se. Szerintem. Mondom mér menjünk el, nem jó helyen vagyunk itt? Mert, hogy választ kell adni. Hát mondtam, én azt a választ adom, hogy maradunk. maradunk. Azt mondja rá az egyik hölgyike; és ha júnni fog a víz? Hát mondom akkor oda megyünk ahon vótunk 70-be. Kimegyünk a tül-

tésre és ott meglessünk. Mikor elmegy a víz, visszajövünk. és Na 70-be, annyit tudok mondani, hogy megjött az árvíz -beleszóljak- a családomat kitelepítették Szovjetunióba. Apám, Édesanyám a gyerekekkel, én maradtam itthol. Kimentek két és fél hétig. S hazajöttek, hazajöttek, Harcolni kell az igazságért... és mondom hogy már hol vannak, jól vannak? Jó helyen vannak? Hazajönnék. Sirva várom őket, mer kezdünk építkezni. És ebbe nem vagyok belenyugodva, ez az igazság, hogy abba az időbe mikor közölte a sajtó, hogy ugyanugy megvédik Kishodost, Nagyhodost, Garbolet, mint a - mit tudom én - gátot... vagy a többi öt községet. És hát, vagy van egyenes út, vagy nincs egyenes út? És akkor Tótfalu, meg Sima, meg Géc hát megcsinálták a gátat. Azért csinálták a gátat. Nem nekünk csinálták a gátat? A népnek, az embereknek a megvédésére? Hát ez a gát mire kell ide nekünk? Semmi hiány nekünk, nekünk ez a gát. Én azt mondom, ha itt nem tud megélni az ember, itt, ahol mindent meg lehet termelni a világon, akkor mehet Budapestig, Budapestig, meg tovább is, ott se fog megélni jobban.

16. szept. 9. ker. levele
16. szept. 10. ker. levele

Az árvíz évfordulója alkalmából a megyei pártbizottság első titkára, a Hazafias Népfrent megyei titkára, a járási párt és állami vezetés természetesen a megyei tanács illetékeseit is beleértve egy komplex helyszíni szemlét tartottak. Végigjártuk a gátat, a gátrendszernek különböző járulékos, hát műszaki csatlakozó objektumait, a gátnak. Ezek szerint az összes, az öt érintett községet végigjárták. Nagygyécen is voltak? Nagygyécen is voltak? Tárgyaltunk a lakossággal, a lakosság képviselőivel és eléggé meggyőző volt az a hangulati változás, ahogy a lakosság érzékelte a Párt és állami vezetés hát jószándéku, agitativ eszközökkel is mélységesen elfogadható tárgyszorúnek tűnő magatartását.

Ezt a helyzetet nem mi teremtettük, hanem az illetékes vizügyi szervek. A felsőbb szervek, akkor tegyék jóvá. Mi azt kérjük itt a községek lakosai, hogy jó - ha nekik nem kell három kiközség, jó számolják fel, de akkor minket kártalanítsanak ugyanugy tegyék értékkessé a mi kis vagyontárgyainkat, ingatlanainkat, mint ahogy szánálják az állami..... igénybevett telkeket. Ugyanugy nem vagyunk kötelesek megvédeni ötven községet a Szamos-Tisza közti részen, akkor ne a mi bőrün-

kön mentse meg.

'73 óta, szinte minden évben többször voltam itt, de most, ilyen szép állapotban még nem láttam a falut. Nagyon szépen helyre vannak fosva a falak. Tehát gyakorlatilag úgy veszem észre, hogy minthogyha megnyugodtak volna, rendbe hozták volna a házakat, még gondolom toldottak is hozzá a megadott lehetőségeket felhasználva. Milyen lehetőségük volt? Nem nyugodtunk bele! Hát annyira nem, mondjuk, hogy a sorsunkba nem nyugodtunk bele, de attul függetlenül mivel lássuk, hogy nem intézkednek felettünk semmiféleképpen és ami intézkedéseket hoztak azok is mind nehezen esültek meg, már azóta is, ami most az újabb kitalációs kedvezményt... és ez nem kedvezmény semmiféleképpen részünkről, mert egy egész nagy életre szóló adósság. De mi itt élünk és a mi családi környezetünket is szeretnénk olyanná tenni, mint a többiek, akik Magyarországon élnek. De, hát hogy van? Hivatalosan 25 ^{éves} lehet, ugye? Hát lehet, annyit lehet tódani és az is meg van szabva, hogy hány gyerek után. Két gyerek, vagy három gyerekre, hogy engedélyezik ezt a terjeszkedést. Anélkül, hogy Anélkül. De, hát anélkül már építettek mondhatnák, hát egy 500 ezer forintot lakást is épült már azóta, meg talán többet is ér, meg más is..... De ugy hallottam, hogy maga is a lakásba már több százszert már beépített, több szerszámot. Ez az az szerszám, hogy hát több százszert már, 200 felé van amit a portára most rátettem. Igen, 1970 óta egy 100 férőhelyes istálló épült ide Nagyhadcsára, és a kőszületekbe nagyon gondoltak. Almatároló épült.....

A termelékenységvetésnek a biztosítása korábban is megvolt, és az utóbbi időben már árva esetre is kiterjesztettük. A község lakosságára ez a biztosítás nem volt érvényes. És ezt sérelmeztük. Személyesen beszéltem - mint a község egyik vezetője, Szabó Sándor párttitkár egyébként - a Csepelyi elvtársal néhány hete. Akkor az Állami Biztosító járási főnökével - hogy úgy mondjam - beszélt a fülem hallatára telefonon és mondta, hogy elkészült a felmérés, a megye továbbította az országos szervek felé - gondolom az Állami Biztosító központjához - hogy körülbelül milyen költséghatása lesz és rövidesen megnyugtató választ kapok erre. Szóval én annyira optimista vagyok ebben a témában, hogy a biztosítás teljesen rendbe lesz, hogy én már mond-

tam az embereknek akik kérdezték, hogy nyugodtan legyenek.

Ebben az ügyben fordultam a Pénzügyminisztériumhoz, végeredményben elutasító választ kaptam. Ezt közöltem az ott élő emberekkel. Nem nyugosznak bele és újabb és újabb kérelmeket terjesztenek elő. Én azt hiszem - közel 700 emberről van szó - 700 ember nyugalmáról, azt hiszem hogy ezt a kockázatot vállalhatja a biztosító. És én remélem, hogy végül is megértik, hogy jogos az emberek kérése.

A minisztérium másodszor:

350 millió forintba kerülne ennek az öt községnek a bevédése. Az Országos Vízügyi hivatal azt mondja, hogy ők belépnek, mi abban a pillanatban felszabadítjuk..... a Kormánynak. Képzeld el, hogy az Országos Vízügyi Hivatal honnan fog szerezni 350 milliót..... Azért a koszos öt faluért 350 milliót kidobni az ablakon. No de, hát ott is emberek vannak.....

Mi volt a véleményük, mikor ezt hallották? Az én véleményem az emberség a kisebb. Tessék várni, hogy mondja. Elnézést...Tessék..... Hát nekem az a véleményemerről, mikor meghallottam ezt a riportot, mikor arról az öt koszos községről volt szó, hogy szeretnék volna, az az illető személy már nem tudom hát, pedig olvastam a nevét neki, hogyjött volna itt széjjelnézni és akkor meggondóta volna. Hogy hun van itt az az öt koszos község. Ha széjjelnézett volna itt, hogy valaki ilyen felelőtlen a mi társadalmunkban, ilyen felelőtlen emberek vezető emberek, ilyet ki tud jelenteni. Nekem csak ez a véleményem.

Hát elmondhatnánk, hogy nagyon sajnós... Nem szólunk bele, jó? Szóljon csak nyugodtan. Jöjjön közelebb. Nagyon sajnós, hogy egy tényleg egy első vezető ember, aki nem nézett széjjel sem ezen a területen és ilyen bírálattal vót felőlünk... Azóta jártak-e kint a faluban? Hivatalos emberek beszéltek-e magukkal? Tájékoztatták-e magukat, mit tudnak az áttelepülésről? Mihozzánk ide a területre nem jött senki. Nagyon rosszulesik elsősorban az, amit a z illetékes osztályvezető elmondott, hogy az öt koszos községért. Hát nagyon sajnós, hogy művelt, vezető beosztású emberek ilyen kijelentéseket tesznek, annyire lenézik a falusi embert, a parasztot, nem 350 millióba kerülne ez a gát, sőt tízmillióból is meg lehetne építeni, biztonságossá tenni, mer az összes Szamos-turkózi gátrendszer épült 350 millió forintból, a mi tudomásunk szerint, ha az illetékes 350 milliót mondott, nincs tájékosódva ezzel

kapcsolatba, hogy mit miért lehet, vagy mit mennyiért lehet megcsinálni. Peri bácsi ne haragudjon, annak mi a véleménye, maga akkor itten aktiv vezető volt? Nagyon őszintén megmondom, nem szívesen nyilatkozik, mer én nagyon ráfáztam erre. Énbőlőlen csináltak egy olyan csufadgot, hogy még emberrel olyat nem. Itt vót a dr. Preko elvtárs, aki most a főlgyarmati-járási, meg városi tanács titkáráként kecsival itt állt a szomszédban, ennek az embernek az apjának az udvarán, arra nem vót képes hogy kivigyen a határhoz. Én kimentem s átláptem a drótot, /a Szovjet határt/, ami szabálytalan vóthát mikor rám fogta tisztelt honvéd barátunk a fegyvert, hát oroszul szótam neki, hogy „Nye, ja tozse tevaris,.....nacsalnyik,.... hát ez annyit jelent, hogy kértem a parancsot. Meg is jöttek, nem telt bele 30 pero. Nem tudtam mondani oroszul, hogy két óltu, két lelkiének mondtam. De mindegy, adtak. És ezek szerint maga kültötötte ki a falut Szovjet-területre? Igen. Szovjet területre? Igen, oda, oda. Szovjet területre. Ott vótak három hétig. És minden mikor megtörtént ez, a jelenlegi kéményseprő főnök vezetésével - vonszott vóna pokolba -kijöttek, kiállították az illető urat, hogy én még fel se jövök a tanácshoz, mer én bolond vagyok, mer én engem meg kell..... Eddig dr. Komoki, megpóday meg az Üregisten megcsinálták, nassom..... de miért? Mer a tanácsoslakunk is odavaló vót, meg a tanácsitkárunk is.

16. aug. 10. kel. v. v. p.
16. aug. 11. kel. e. l. e. p.

Körülbelül két éve a Járási hivatal elnöke kijött és azt mondta: emberek, legyenek nyugodtak, én 15-én választ adok,..... erre színtén. Hát eljött 15-én, de elnök nem jött. Én meg azt tanítam mondani egy falugyűlésen, azt most se sejiom vissza - még akkor párttitkár vótam, mert, hogy még az a merészség is, meg egy kis rum is vót bennem mit tudom én, elmarasztalom az elnök elvtársat, mert egy falu előtt nem lehet azt kijelenteni, hogy 15-én jövök, azt nem jött. Azóta se. Ez vót tölbe. Megint jött egy újabb stencil papir amit felolvastak, hogy aki el akar menni, most már 360 ezer forint kamatmentes hitelt kap. Mink marhák vótunk ketten a Bakos barátunkkal, mi nem fogadtuk el a hitelt, meg a falu se. Minden engem má kikösdtek, Ideküldtek rám három tanítót, nem vagyok alkalmas, három évig nem lehetek pártvezetőségi tag. Közösűm szó en a közösűködést, 30 évig vótam tanácsos, kaptam egyszer egy ekkora papírt, hogy megköszönik sokéves társadalmi munkámat, ezzel be van fejezve az élet. Én nagyon őszintén mondom ezt, nem akartam elmondani, de má így vót, az én ku-

lipintyóm megmaradt, de én arra büszke vagyok, 4 gyermekem van, 3 van, mind párttag, a feleségem is párttag, de én a járási vezetők kivételével a hátamon, akinek a felesége párttag, csak ingyenszék szarják a gyepet 10000 forintért, én ezt nem bánom, most mi többet ugysem tudnak elvenni tőlem, elvettek 1000 forintot a nyugdíjamból. Nem érdemeltem meg azt a harmincéves munkám után, hogy tisztességesen megköszönjék, de én büszke vagyok arra, hogy egy haragos emberem a faluban nincs. És arra is büszke vagyok, mikor csak 1 ft. 50 fillért tudtunk adni egy munkaegységre, én akkor is vezető voltam ebbe a községbe. Arra is büszke vagyok, hogy 56-ba se gondoltam be, hanem itt voltam és ejöttem ebbe a helyiségbe, még az együtt vót és meg mertem mondani emberek, korai az öröm. "ani bácsii és mi lesz tovább? a jövőbe? Az les tovább jányom, minden fiatal itt hagyja a falut s a kétszázhetven hektár gyümölcsösöküket majd le fogják szedni a szentendrei katonák, tisztifelölások s igazsá lesz majd a ripo ternek megent januárban, mikor azt fogja csinálni: mi volna a kívánsága, ha maga tenár volna? Az, hogy minden tan tagot beiratnák a tanárképzőre. Mer azok szedik le az almákat. Hát ha ez kifizetős, akkor legyen kifizetős. Vagy pedig kérek szépen, nagyon gyűnyörően megmondom, hogy 63 decemberébe én két ökröt hoztam a földet az almafák tövére. Vegyünk olyan két ökröt, azt huzassuk ki tüvestül. Minket meg mindenestül.

Végereedményben ennek a lakosságnak az áttelepülése az egy önkéntességi kategória. Soha, soha nem fogalmazódott meg az a tendencia, hogy az állampolgárokat át kell telepíteni. Az állampolgár ~~szé~~ alkotmányos jogait nem befolyásoltuk soha. Igyekszünk őket arra orientálni, hogy számukra kedvezőbb, ha áttelepülnek, de ha éppenséggel az az áttelepülés mint akartat nem jelenik meg néhány ott élő család gondolatvilágában, mi nem kényszerítjük ezt az állam sajátos es közeivel. És az alapellátásokban sem voltak esökkenések.

Bocsásson meg, de most itt két dolog van. Az egyik az, hogy nem kényszerítik, de végül is építési tilalom van mindenkéféig. Másik dolog pedig az, hogy milyen eszközökkel próbálták rávenni a lakosságot. Mert nagy a sürzavar, nagy az össze-visszaság. Nem tudják pontosan, hogy mi a teendőjük.

Az áttelepülni esándékozók ingyenes telkeket kapnak a megye bármely településén, akár a megyeszékhelyen is.



A 70-es érvizkor, amikor eldöntötték azt, hogy el kell költözni, a Vöröskereszt 10000 Ft. áttelepülési segélyt adott azok részére, aki szívesen elhagyja a községet, áttelepül. Mindegy, hogy bárhova. Én is építettem is és a 10000 Ft. áttelepülési pénzt meg nem kaptam. Azt mondták, hogy áll a házam, áll, annak nem adják. Elmentem Nyíregyháza-ra a Vöröskereszthez, azt mondták jogos vagyok erre, de mivel a Vöröskereszt ki van szűzve, hát így nem tudják. Nem is kapta meg? ... kielégíteni a kíváncsiságot, azt mondták, majd értesíteni fognak mikor. De már eltelt tíz év, még mindig nem értesítettek. Nem is kaptam meg soha. Ezek itten, itt géciak?.... az géci, azaz asszony amelyiknél a koszorú van, mennek a temetőbe. Bent is kérdezték már a lakásban, nem nagyon járnak már nálat Nagygecseire? A géci temetőbe szoktak járni, de hát ritkábban, már a munkával le vannak kötve, aztán így, mondjuk szombat szombat, vagy vasárnap ... Hát most halottak napja van. Hát ha halottak napja, akkor ki szoktak menni mindig.

Ej istenek, addig nem törődött velünk senki se, senki se, most má törődnek, ne törődjünk.....senki, nincsen senki, senki nincsen kicsinálják, mond meg kicsinálják?

16ann 14 krt. veje

A 16. számú 02-10551-6 sz. jelzésű Növény- és állattenyésztési felvonásról

1989. 07. 25.

[Handwritten signature]